

TINERI REGIZORI LA RAMPA

Florin Fătulescu

Tentația premierei absolute

La Brașov, orașul copilăriei sale, când era elev de liceu, Florin Fătulescu a montat la Casa Studenților **În așteptarea lui Godot** de Beckett, **Cîntăreața cheală** de Eugen Ionescu și **Focul** de Dumitru Solomon. Printre interpreți se aflau și școlarii, pe atunci, Șerban Ionescu și Marian Rălea. Ingenuitatea artistului amator, dăruirea și dragostea sa pentru teatru, plăcerea jocului i-au revelat poezia și miracolul scenei. Fătulescu începe o lungă ucenicie la teatrul din Brașov, unde, ca mașinist, recuziter, figurant, interpret al citorva roluri mici, se inițiază de timpuriu în tainele artei spectacolului. Intră la Institut la secția de regie. Din perioada studenției i-a rămas recunoscător profesorului Ion Cojar, de la care a învățat să lucreze cu actorul. După ce debutează ca regizor profesionist pe scena din Brașov, cu o piesă științifico-fantastică, pleacă împreună cu un grup de actori proaspăt absolvenți la Teatrul „Valea Jiului” din Petroșani, unde este repartizat. În cei

patru ani petrecuți în orașul minerilor s-a atașat de oameni și de locuri; a rămas cu amintirea puternică a întâlnirilor cu un public dur, sincer și nesofisticat. Își continuă căutările din școală, ele concretizându-se în trei spectacole remarcabile, încununate cu premii, validate de critică — **Alegeți-l singuri** de Ivan Bukovcan, **În căutarea sensului pierdut** de Ion Băieșu și **Pluta Meduzei** de Marin Sorescu. După un scurt popas la Sibiu, revine la Brașov, unde găsește un climat de creație stimulator. Receptivitatea trupei, emulația creată de Colocviul de teatru contemporan, prezența regizorilor Eugen Mercus și Mircea Marin fac ca stacheta artistică a reprezentațiilor să fie mereu ridicată.

Activitatea regizorală a lui Florin Fătulescu, la aproape un deceniu de la absolvirea Institutului, prezintă câteva repere ce o particularizează. A montat mult în diferite teatre din țară; din punct de vedere valoric, însă, creația sa este inegală. Întîlnim piese semnificative în spectacole ce s-au impus prin modernitatea și actualitatea lecturii regizorale, alături de opțiuni repertoriale minore, în întreprinderi scenice modeste. Florin Fătulescu se remarcă de la debut ca un adevărat colecționar de premii în cadrul reuniunilor profesionale. Chiar afirmă că se consideră un produs al acestora, sprijinul și îndrumarea criticilor fiind decisive în cariera sa. Tînărul regizor are merite deosebite în valorificarea dramaturgiei românești. Printre colegii de breaslă deține un record, montînd pînă în prezent — cu două excepții — numai piese românești, dintre care 15 în premieră absolută. Subliniem efortul regizorului de a aduce la rampă lucrări meritorii, mult timp ignorate (**În căutarea sensului pierdut** de Ion Băieșu, **Dirijorul** de D. R. Popescu), de a promova pe scenă comedia filozofică a lui Marin Sorescu.

Florin Fătulescu este un practician care cunoaște bine legile scenei, are un simț al ludicului care îi permite să înțeleagă psihologia actorului și să-i exploreze expresivitatea. Își recunoaște o anume timiditate în formularea intențiilor la nivel de concept. Declară că în timpul repetițiilor, în perioada lecturilor la masă, se ferește să propună caracterizări ale personajelor,

să țină disertații savante asupra textului. Spectacolul se naște din confruntarea directă cu interpretul, pe scenă. Limita proiectului pe care și l-a propus i-o dă jocul actorului. Contactul cu teatrul lui Ionescu și Beckett, în perioada cînd era elev sau student, i-a influențat viziunea regizorală. Mărturisește că se simte atras de ambiguitatea poetică a parabolei, pentru că aceasta îi acordă o mare libertate în alegerea semnelor teatrale. Decodificarea acestor structuri deschise îi obligă pe regizor și pe actor să renunțe la șabloane și stereotipii, să-și rafineze mijloacele de expresie. Parabola i se pare o modalitate dramatică ideală pentru a surprinde aspectele contradictorii ale vieții moderne, mutațiile produse în psihologia individuală și socială a epocii, realitățile complexe ale omului contemporan. În cele mai bune spectacole ale lui Fătulescu întâlnim metafore cu valoare plastică, încercătură lirică, deschidere filozofică, oferind o posibilitate de cunoaștere a omului modern și a relațiilor lui cu lumea. Problema pe care regizorul o dezbate în montările sale este criza spiritului, îngenuncherea și perversitatea acestei di-

mențiuni care înnebilează și dă verticalitate ființei umane. În **Pluta Meduzei**, **În căutarea sensului pierdut**, **Există nervi**, **Misterul Agamemnon**, **Cum vă place**, scena este populată de o lume abulică, căreia i se interzice sau este incapabilă să se confrunte cu adevărurile fundamentale ale existenței. Eroi ai acestor universuri fac parte din categoria „omului absurd”. Golul existențial pe care îl simt nu este un dat, ci un rezultat relațional în întâlnirea cu societatea și cosmosul. În piesa lui Băieșu, patru personaje mnate de dorința de a da un rost existenței lor sterile se înhamă la o roată și, pîrînd conversații plute, pleacă în căutarea sensului vieții și al morții. Ușa gigantică, păzită de un om de serviciu și de o secretară, dincolo de care nu se află nimic — capătul odiseei personajelor — dă măsura aspirațiilor și vidului lor interior. O golgotă tragicomică traversează și naufragiații lui Marin Sorescu din **Pluta Meduzei**, încercînd să escaladeze un copac a cărui coroană este o imensă mină. Cadru plastic excelent realizat de Elena Buzdugan dădea în spectacol funcție gnoseologică șarjei, parodiei. În **Există**

Data nașterii: 4 iunie 1950, Brașov. Absolvent al I.A.T.C. „I. L. Caragiale”, promoția 1977, clasa prof. univ. Ion Cojar. Examen de diplomă: **Omul invizibil** de Ion Hobana după H. G. Wells (Teatrul Dramatic din Brașov). Spectacole: **Scaunele** de Eugen Ionescu — 1975, **Cum vă place** de William Shakespeare (fragment), **Trei surori** de A. P. Cehov (fragment) — 1976 (I.A.T.C. „I. L. Caragiale”), **Alegeți-l singuri** de I. Bukovčan, **Nuntă cu dar** de Bogdan B. Bogdan — 1978, **La lumina zilei** de V. Mureșanu și D. D. Ionașcu, **Petru Rareș** de Horia Lovinescu — 1979, **Pelle și caii verzi** de Mircea M. Ionescu, **În căutarea sensului pierdut** de Ion Băieșu, **Pluta Meduzei** de Marin Sorescu — 1980 (Teatrul „Valea Jiului” din Petroșani); **Luceafărul** de Barbu Ștefănescu Delavrancea — 1979 (Teatrul de Stat din Arad); **Dirijorul** de D. R. Popescu — 1981, **Piele și măgarii** de Gheorghe Vlad — 1982 (Teatrul de Stat din Sibiu); **Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă** de Tudor Popescu — 1981 (Teatrul Național din Timișoara); **Nuntă cu dar** de Bogdan B. Bogdan — 1977, **Nimic despre sinziene** de Constantin Munteanu, **Piele și măgarii** de Gheorghe Vlad, **A treia țepă** de

Marin Sorescu — 1982, **Milionarul sărac** de Tudor Popescu — 1983, **Tache, Ianko și Cadir** de Victor Ion Popa, **Politica** de Theodor Mănescu — 1984, **Adio, Pelle** de Mircea M. Ionescu, **Cum vă place** de William Shakespeare — 1985 (Teatrul Dramatic din Brașov); **Milionarul sărac** de Tudor Popescu — 1983 (Teatrul Giulești); **Există nervi** de Marin Sorescu — 1981, **Misterul Agamemnon** de Iosif Naghiu — 1984 (Teatrul de Comedie).

Distincții: Premiul pentru debut la Festivalul de teatru contemporan, Brașov — 1979 (**Alegeți-l singuri**); Marele Premiu și Premiul de regie la Festivalul dramaturgiei românești actuale, Timișoara — 1981 (**În căutarea sensului pierdut**); Premiul pentru regie la Festivalul de teatru contemporan, Brașov — 1980 (**Pluta Meduzei**); Premiul A.T.M. pentru regie — 1981 (**În căutarea sensului pierdut** și **Pluta Meduzei**); Mențiune la Colocviul regizorilor din teatrele dramatice, Bîrlad — 1981 (**Există nervi**); Premiul special al juriului la Festivalul de teatru contemporan, Brașov — 1984 (**Politica**).

Călătorie de studii în schimb cultural la Novi Sad, Iugoslavia — 1981.

nervi la Teatrul de Comedie, mozaicul de stări ale personajelor-arhetip din piesa lui Sorescu dezvăluia o umanitate ultragiată. Juxtapunerea de trăiri ale eroilor era subliniată în jocul actorilor printr-o subtilă știință a contrapunctului. Replicile aveau o mișcare vie, dialectică, adăncind perspectiva spectatorului asupra contradicțiilor epocii moderne. În crearea imaginilor scenice, Florin Fătuțescu arată fantezie comică. Regizorul înlătură cu ironie sau sarcasm șirul măștilor pe care și le aplică personajele, demistifică ritualurile găunoase, ceremonialurile pompoase, gesticulația goală, energia pe care acestea o consumă pentru cauze derizorii sau absurde. Grotescul este de multe ori unul dintre poli de tensiune ai reprezentăției. Fătuțescu dezvăluie caustic ceea ce ucide sensibilitatea și spiritualitatea omului, făcând din el un clown.

La teatrul din Brașov, spectacolul **Cum vă place** este construit în jurul unui motiv conținut în text: lumea văzută ca teatru, scena văzută ca un mare teatru al lumii. O căruță aduce în scenă o trupă amfulantă; bufonul rostește celebrul monolog: „Lumea toată este o scenă și toți oamenii sînt actori...”, după care interpreții, ajutați de costume și de câteva elemente de decor, creează curtea ducelui Frederic. Cadrul, deliberat teatral, sugerează un spațiu apăsător, populat de ființe golite de afectivitate, care își refuză accesul la frumos și la creație. Eroii execută la comandă absurde exerciții menite a le întreține o permanentă stare de violență. Muzica, mai ales, le este interzisă cu desăvîrșire. Singurul om care o aude, în pofida restricțiilor severe, este Bufonul. Codrul Ardenilor este în aparență un loc al evaziunii. Pe o poartă de muncă, pe care este desenat un cadru de natură artificial, tinerii, în căutarea iubirii și a fericirii, pătrund într-un fals Eden, oglinda deformată a unui mediu corupt în care orice ierarhie de valori este abolită. Sub bagheta unui duce farseur și

cabotin, personajele somnolente cîntă ilar celebrul cor din **Freischütz** de Weber. Prin umorul situațiilor ni se dezvăluie chipul adevărat al acestui tărîm. Bufonada eroilor, veselia lor tristă transmit o ușoară febră.

În **Petru Rareș** de Horia Lovinescu, **Politica** de Theodor Mănescu, **A treia țeară** de Marin Sorescu, registrul demersului regizoral se schimbă, devine grav. Personajele și evenimentele evoluează pe marea scenă a Istoriei. Personalități complexe, conștiente de misiunea lor superioară la înfruntarea cu mecanismele social-politice ale timpului lor, Rareș, Bărbatul, Tepeș sînt arhetipuri ale omului istoric. Ei sînt eroi ai faptei, dar și naturi intelectuale care problematizează și se întrebă; meditează la raportul dintre ideal și realitate, legitate istorică și libertate, la sensul vremurilor ai căror martori și participanți sînt. În **Politica**, istoria recentă este investigată din perspectiva ecoului ei în ființa interioară a personajelor. În reprezentarea brașoveană, Fătuțescu evidențiază o idee importantă din acest roman teatral politic, și anume că socialismul este revoluție; or, revoluția înseamnă luptă, dramă, dar și tragedie. Destinul celor vii și al celor morți din piesă exprimă tragismul unor existențe care și-au raportat gîndurile și actele politice la spirit. Este instanța supremă în care prezentul cheamă la judecată trecutul, este forța care dă sens sacrificiului, demnității și măreției epocilor, care obligă individul să-și reprime instinctele, să-și domine angoasele, care, în perioadele de criză, ajută umanitatea să-și depășească tenebrele. Regizorul este interesat, în ultimul timp, mai ales de prospectarea relației dintre artă și putere în acele momente ale istoriei cînd valorile riscă să se degradeze, periclitare de agonia spiritului.

Ludmila PATLANJOGLU

